
Източник: Европейски конвент

Проекта на ДОГОВОР ЗА СЪЗДАВАНЕ НА КОНСТИТУЦИЯ ЗА ЕВРОПА е приет с консенсус от Европейския Конвент на 13 юни и 10 юли 2003 година и е ВРЪЧЕН НА ПРЕДСЕДАТЕЛЯ НА ЕВРОПЕЙСКИЯ СЪВЕТ В РИМ на 18 юли 2003 година.

ПРЕДГОВОР към Част I и II от Проекта на Договор за създаване на Конституция за Европа, представени на Европейския съвет в Солун на 20 юни 2003 г.

ПРЕДГОВОР

Европейският съвет на заседанието си в Лаакен, Белгия, на 14 и 15 декември 2001 г., като констатира, че Европейският Съюз се намира в преломен момент от своето съществуване, свика Европейския Конвент на заседание относно бъдещето на Европа.

Конвентът бе натоварен със задачата да формулира предложения по три въпроса: приближаването на гражданите към европейския проект и европейските институции; структурирането на политическия живот и европейското политическо пространство в един разширен Съюз; превръщането на Съюза във фактор за стабилизиране и модел с оглед на новата организация на света.

Конвентът дефинира отговори на въпросите, поставени в декларацията от Лаакен:

- » Той предлага едно по-добро разпределение на компетентностите на Съюза и на държавите-членки;
- » Препоръчва сливане на договорите и предоставяне на Съюза на качеството правен субект;
- » Установява опростяване на средствата на действие на Съюза;
- » Предлага мерки за засилване на демокрацията, прозрачността и ефективността на Европейския съюз, развивайки приноса на националните парламенти към легитимността на европейския проект, опростявайки процедурите за вземане на решения и правейки функционерирането на европейските институции по-прозрачно и по-ясно;
- » Установява необходимите мерки за подобряване на структурата и засилване на ролята на всяка една от трите институции на Съюза, взимайки под внимание, по-специално, последиците от разширяването.

ДОГОВОР ЗА СЪЗДАВАНЕ НА КОНСТИТУЦИЯ ЗА ЕВРОПА проект

Декларацията от Лаакен постави въпроса дали опростяването и преработване-то на договорите не би трябвало да отвори пътя към приемането на конституционен текст. Работата на Конвента стигна в крайна сметка до изработването на Проект на Договор за създаване на Конституция за Европа, текст, който получи широк консенсус на пленарното заседание на 13 юни 2003 г.

Именно този текст имаме честта да ви представим днес, 20 юни 2003 г., на заседанието на Европейския Съвет в Солун, от името на Европейския Конвент, с пожеланието този текст да постави основата на един бъдещ Договор за създаване на Конституция за Европа.

Валери Жискар д'Естен
Председател на Конвента

Джулиано Амато
Заместник-председател

Жан Люк Деан
Заместник-председател

---

*Χρόμεθα γὰρ πολιτεία... καὶ ὄνομα μὲν διὰ τὸ μὴ ἐς ὀλίγους αἰ-
οῖκεῖν δημοκρατία κέκληται.*

Тукидид II, 37

Като съзнават, че Европа е континент, който носи цивилизация; че нейните жители, заселвали се на последователни вълни от древни времена, постепенно са развили тук ценностите, основополагащи за хуманизма, а именно: равенство между хората, свобода и зачитане на правото, Вдъхновени от културното, религиозното и хуманистичното наследство на Европа, чиито ценности са живи и до днес, са закрепили трайно в социалния живот централната роля на човешката личност и нейните ненакърними права, както и зачитането на закона, Уверени, че една бъдеща обединена Европа е призвана да продължи по пътя на цивилизацията, напредъка и благоденствието, в името на добруването на всички нейни жители, включително и на най-слабите и онеправданите; че тя иска да остане континент отворен за култура, познание и социален прогрес; че желае да задълбочи демократичния и прозрачен характер на обществения си живот и да се бори за мир, правосъдие и солидарност в света, Убедени, че народите на Европа, горди със своята идентичност и национална история, са решени да преодолеят старите си деления и обединяващи се по един все по-тесен начин, да градят своето общо бъдеще, Сигурни, че « Обединена в своето многообразие » Европа им предоставя най-добрия шанс да продължат, зачитайки правата на всички и осъзнаващи своята отговорност пред бъдещите поколения и пред бъдещето на планетата, голямото предизвикателство, която я прави в привилегировано пространство на човешката надежда, Благодарни на членовете на Европейския Конвент, за това че изработиха настоящата Конституция в името на гражданите и на държавите в Европа, [Които след като размениха пълномощията си, намерени в добра и надлежна форма, се съгласиха върху следните разпореждания:]

Член 1

Създаване на Съюза

1. Вдъхновена от волята на гражданите и на държавите в Европа да изградят общото си бъдеще, настоящата Конституция създава Европейския Съюз, на който държавите-членки предоставят компетентности, за да бъдат постигнати общите им цели. Съюзът координира политиките на държавите-членки, целящи постигането на тези цели, и упражнява по общностен начин компетентностите, които те му прехвърлят.

2. Съюзът е отворен за всички европейски държави, които зачитат неговите ценности и които поемат задължението да ги доразвиват съвместно.

Член 2

Ценности на Съюза

Съюзът се основава на ценностите на зачитане на човешкото достойнство, свободата, демокрацията, равенството, правовата държава, както и на зачитането на правата на човека. Тези ценности са общи за всички държави-членки в общество, характеризиращо се с плурализъм, толерантност, справедливост, солидарност и забрана на всякаква дискриминация.

Член 3

Цели на Съюза

1. Съюзът има за цел да съдейства за развитието на мира, на своите принципи и на благоденствието на своите народи.

2. Съюзът предоставя на своите граждани пространство на свобода, сигурност и правосъдие, без вътрешни граници, и единен пазар, в който конкуренцията е свободна и ненарушима.

3. Съюзът съдейства за трайното развитие на Европа, основаващо се върху балансиран икономически растеж, силно конкурентна социална пазарна икономика, целяща висока степен на заетост и социален прогрес, и високо равнище на защита и подобряване качеството на околната среда. Той насърчава научния и техническия прогрес.

Той се бори срещу социалното изключване и дискриминациите и насърчава социалната справедливост и закрила, равенството между жените и мъжете, солидарността между поколенията и закрилата на правата на децата.

Поощрява икономическото, социалното и териториалното единство, както и солидарността между държавите-членки.

Съюзът зачита богатството на своето културно и езиково многообразие и бди за съхраняването и развитието на европейското културно наследство.

4. Във отношенията си с останалата част от света, Съюзът утвърждава и насърчава своите ценности и интереси. Така той допринася за запазване на мира, сигурността, трайното развитие на планетата, солидарността и взаимното уважение между народите, свободната и честна търговия, премахването на бедността и защитата на правата на човека и, в частност, тези на децата, както и за стриктното спазване и развитие на международното право, а именно за зачитането на принципите на Хартата на Обединените нации.

5. Тези цели се преследват чрез подходящи средства, в зависимост от компетентностите, предоставени на Съюза в Конституцията.

Член 4

Основни свободи и забрана на дискриминацията

1. Свободното движение на лица, стоки, услуги и капитали, както и правото на свободно установяване, са гарантирани от Съюза, и в неговите граници, съгласно с разпоредбите на Конституцията.

2. В рамките на приложното поле на Конституцията, и без да се накърняват особените й разпоредби, се забранява всякаква дискриминация основана на националността.

Член 5

Отношения между Съюза и държавите-членки

1. Съюзът зачита националната идентичност на държавите-членки, присъща на техните основни политически и конституционни структури, включително и що се отнася до местната и регионална автономия. Той зачита основните функции на Държавата, и по-специално онези, които имат за цел да осигуряват нейното териториално единство, да поддържат обществения ред и да опазват вътрешната сигурност.

2. По силата на принципа на лоялното сътрудничество, Съюзът и държавите-членки взаимно се зачитат и подпомагат при изпълнението на мисии, произтичащи от Конституцията.

Държавите-членки улесняват Съюза при изпълнението на мисията му и се въздържат от всякакви мерки, които могат да застрашат осъществяването на целите, изложени в Конституцията.

Член 6

Правосубектност Съюзът е правен субект.

Член 7

Основни права

- 1.** Съюзът признава правата, свободите и принципите, изложени в Хартата на основните права, която съставлява Част II на Конституцията.
- 2.** Съюзът взема мерки, за да се присъедини към Европейската Конвенция за защита правата на човека и основните свободи. Това присъединяване не изменя компетентностите на Съюза, така както са определени от настоящата Конституция.
- 3.** Основните права, както са гарантирани от Европейската Конвенция за защита правата на човека и основните свободи и както произтичат от общите конституционни традиции на държавите-членки, представляват част от правото на Съюза в качеството им на основни принципи.

Член 8:

Гражданство на Съюза

- 1.** Гражданин на Съюза е всяко лице, което има гражданството на която и да е държава-членка. Гражданството на Съюза допълва националното гражданство и не го заменя.
- 2.** Гражданите на Съюза се ползват от правата и са субекти на задълженията, предвидени от Конституцията. Те имат:
  - право да се придвижат и да пребивават свободно на територията на държавите-членки;
  - право да гласуват и да бъдат избирани в избори за Европейски парламент, както и в местни избори в държавата-членка, в която пребивават, при същите условия, както и гражданите на тази държава;
  - право да се ползува на територията на трета държава, в която държавата-членка, на която той е гражданин, няма представителство, от закрилата на дипломатическите и консулските власти на всяка от държавите-членки, при същите условия, както и гражданите на тази държава;
  - право да подава петиция до Европейския парламент, да се обръща към европейския омбудсман, както и право да се обръща към институциите и консултативните органи на Съюза, на един от езиците на Конституцията, и да получава отговор на същия език.
- 3.** Тези права се упражняват при условията и в рамките, определени от Конституцията, и чрез разпоредбите, приети в нейно приложение.

Член 9:

Основни принципи

1. Принципът на предоставяне на правомощия определя границите на компетентностите на Съюза. Принципите на субсидиарност и пропорционалност регулират упражняването на тези компетентностите в протокола.

2. По силата на принципа на предоставяне на правомощия, Съюзът действа в границите на компетентностите, които държавите-членки са му предоставили с Конституцията, с оглед постигане на целите, които тя поставя. Всяка друга компетентност, която не е предоставена на Съюза с Конституцията, принадлежи на държавите-членки.

3. По силата на принципа на субсидиарност, в областите, които на влизат в обсега на изключителната му компетентност, Съюзът се намесва единствено и доколкото целите на предвиденото действие не могат да бъдат постигнати в достатъчна степен от държавите-членки, както на централно, регионално или местно равнище, но биха могли да бъдат постигнати в по-добра степен на равнището на Съюза, поради мащабността им или очаквания резултат от предвидената дейност.

Институциите на Съюза прилагат принципа на субсидиарност, съгласно Протокола за прилагане на принципите на субсидиарност и пропорционалност, приложени към Конституцията. Националните парламенти следят за спазването на този принцип, съгласно процедурата, предвидена

4. По силата на принципа на пропорционалност, съдържанието и формата на действието на Съюза не превишават степента, която е необходима, за постигане целите на Конституцията.

Институциите прилагат принципа на пропорционалност съгласно протокола посочен в параграф 3.

Член 10:

Право на Съюза

1. Конституцията и законодателството, прието от институциите на Съюза в изпълнение на компетентностите, които са му предоставени, имат предимство спрямо законодателствата на държавите-членки.

2. Държавите-членки предприемат всички общи или специални мерки, за да осигурят изпълнението на задълженията, произтичащи от Конституцията или от актове на институциите на Съюза.

Член 11:

Категории компетентности

1. Когато Конституцията предоставя на Съюза изключителна компетентност в дадена област, той единствен може да законодателства и да приема юридически задължителни актове, самите държавите-членки могат да се ползват от това правомощие, единствено ако са оправомощени за това от Съюза или за прилагане на актове, приети от него.

2. Когато Конституцията предоставя на Съюза и държавите-членки съвместна компетентност в дадена област, Съюзът и държавите-членки имат правомощието да законодателстват и да приемат юридически задължителни актове в тази област. Държавите-членки упражняват своята компетентност, доколкото Съюзът не е упражнил своята компетентност или е решил на прекрати упражняването ѝ.

3. Съюзът разполага с компетентност с оглед насърчване и осигуряване на съгласуваност на икономическите политики и политиките по заетостта на държавите-членки.

4. Съюзът разполага с компетентност за дефиниране и изпълнение на обща външна политика и политика за сигурност, както и за постепенно дефиниране на обща политика на отбрана.

5. В някои области и при условията, предвидени от Конституцията, Съюзът разполага с компетентност да извършва действия относно подкрепата, съгласуването и допълването на действията на държавите-членки, без с това да замества техните компетентности в тези области.

6. Продължителността и условията на упражняването на компетентностите на Съюза са определени от специфичните за всяка област разпоредби на Част III на Конституцията.

Член 12:

Изключителни компетентности

1. Съюзът разполага с изключителна компетентност за установяване на правилата за конкуренция, необходими за функционирането на вътрешния пазар, както и в следните области:

- валутна политика, що се отнася да държавите-членки, приели еврото,
- обща търговска политика,
- Митническият съюз,
- опазването на морските биологични ресурси на, в рамките на общата политика в областта на рибарството.

2. Съюзът разполага с изключителна компетентност за сключване на даден международен договор, когато сключването на този договор е предвидено в законодателен акт на Съюза, или ако то е необходимо, за да му позволи да упражнява своята вътрешна компетентност или ако се отнася до вътрешен акт на Съюза.

Член 13:

Областите на съвместна компетентност

1. Съюзът разполага със съвместна компетентност с държавите-членки, когато Конституцията му предоставя компетентност, която не се отнася до областите, посочени в членовете 12 и 16.

2. Съвместните компетентности на Съюза и държавите-членки се прилагат в следните основни области:

- вътрешния пазар,
- пространството на свобода, сигурност и правосъдие,
- земеделие и рибарство, с изключение на опазването на морските биологични ресурси на,
- транспорт и трансевропейските мрежи,
- енергетика,
- социална политика, що се отнася до аспектите дефинирани в Част III,
- икономическо, социално и териториално единство,
- околна среда,
- защита на потребителите,
- общите проблеми по безопасността в общественото здравеопазване.

3. В областите на научните изследвания, технологичното развитие и космоса, Съюзът разполага с компетентност да предприема действия, а именно по дефиниране и изпълнение на програми, без упражняването на тази компетентност да пречи на държавите-членки да упражняват техните компетентности.

4. В областите на сътрудничество по отношение на развитието и хуманитарната помощ, Съюзът разполага с компетентност да предприема действия и да води обща политика без упражняването на тази компетентност да пречи на държавите-членки да упражняват техните компетентности.

Член 14:

Съгласуване на икономическите политики и политиките по заетостта

1. Съюзът приема мерки с цел да осигури съгласуване на икономическите политики на държавите-членки, а именно като приема главните насоки на тези политики. Държавите-членки координират техните икономически политики в рамките на Съюза.
2. Специфични разпоредби се прилагат спрямо държавите-членки, приели еврото.
3. Съюзът приема мерки с цел да гарантира съгласуване на политиките в областта на заетостта на държавите-членки, а именно като приема главните насоки на тези политики.
4. Съюзът може да приема инициативи с цел да осигури съгласуване на социалните политики на държавите-членки.

Член 15:

Обща външна политика и политика за сигурността

1. Компетентността на Съюза в сферата на общата външна политика и политика за сигурността обхваща всички области на външната политика, както и всички въпроси отнасящи се до сигурността на Съюза, включително и прогресивното дефиниране на обща политика по отбрана, която да прерасне в обща отбрана.
2. Държавите-членки подкрепят активно и безрезервно общата външна политика и политика за сигурността на Съюза в дух на лоялност и взаимна солидарност, и зачитат актовете, приети от Съюза в тази област. Те се въздържат от всякакво действие, противоречащо на интересите на Съюза, или което би могло да навреди на неговата ефективност.

Член 16:

Области на действие за подкрепа, съгласуване или допълване

1. Съюзът може да предприема действия за подкрепа, съгласуване или допълване.
2. Областите на действие за подкрепа, съгласуване или допълване, в техния европейски смисъл са:
  - индустрия,
  - опазване и подобряване здравето на населението ,
  - образование, професионално обучение, младеж и спорт,
  - култура,
  - гражданска защита.
3. Юридически задължителните актове, приети от Съюза на основание специфичните за тези области разпоредби на Част III, не могат да доведат до хармонизиране на законовите и подзаконовите разпоредби на държавите-членки.

Член 17

Клауза за гъвкавост

1. Ако дадено действие на Съюза изглежда необходимо в рамките на политиките, дефинирани в Част III, за да се постигне някоя от целите, определени от Конституцията, но в нея не са предвидени правомощията, изисквани за тази цел, Съветът на министрите, произнасяйки се с единодушие, по предложение на Комисията и след одобрение на Европейския парламент, приема подходящите разпоредби.
2. Комисията, в рамките на процедурата за контролиране на принципа на субсидиарност, посочена

в член 9, параграф 3, сезира националните парламенти на държавите-членки с предложенията, основаващи се на настоящия член.

3. Разпоредбите, приети на основание настоящия член, не могат да доведат до хармонизиране на законовите и подзаконовите разпоредби на държавите-членки, в случаите, когато Конституцията изключва такова хармонизиране.

Глава I

ИНСТИТУЦИОНАЛНА РАМКА

Член 18:

Институции на Съюза

1. Съюзът разполага с единна институционална рамка, която има за цел:

- постигане целите на Съюза,
  - разпространение на неговите ценности,
  - обслужване интересите на Съюза, на неговите граждани и на държавите-членки,
- както и за осигуряване на последователност, ефикасност и приемственост на политиките и действията, които той развива за постигане на поставените цели.

2. Институционалната рамка на Съюза включва:

Европейски парламент,

Европейски съвет,

Съвет на министрите,

Европейска комисия,

Съд на ЕС.

3. Всяка институция действа в рамките на правомощията, които са ѝ предоставени от Конституцията, в съответствие с процедури и при условията предвидени от нея. Институциите си сътрудничат лоялно.

Член 19:

Европейски парламент

1. Европейският парламент изпълнява, съвместно със Съвета на министрите, законодателна и бюджетна функция, както и функцията на политически и консултативен контрол, съобразно условията определени от Конституцията. Той избира Председателя на Европейската комисия.

2. Европейският парламент се избира на основата на общо, равно и пряко избирателно право при свободно и тайно гласуване от гражданите на държавите-членки на Европейския съюз за срок от пет години. Броят на неговите членове не надвишава 736. Представителството на европейските граждани се осигурява и се изчислява по низходящ пропорционален принцип, като се фиксира минимален праг от четири представители за всяка държава-членка.

Достатъчно време преди европейските парламентарни избори през 2009 г., и ако е необходимо впоследствие, Европейският съвет приема с единодушие, въз основа на предложение на Европейския парламент и с негово одобрение, решение, с което се определя състава на Европейския парламент, при зачитане на принципите споменати по-горе.

3. Европейският парламент избира своя председател и своето ръководно бюро измежду своите членове.

Член 20:

Европейски съвет

1. Европейският съвет дава на Съюза необходимия стимул за неговото развитие и определя неговите основни политически насоки и приоритети.

2. Европейският съвет се състои от държавните или правителствените глави на държавите-членки,

както и от неговия председател и председателя на Комисията. Министърът на външните работи на Съюза участва в работата му.

3. Европейският съвет се свиква всяко тримесечие от неговия председател. Когато дневният ред го налага, членовете на Съвета могат да решат да бъдат подпомагани от един министър, а председателя на комисията – от един европейски комисар. Ако обстоятелствата го налагат, председателят свиква извънредно събрание на Европейския съвет.

4. Европейският съвет се произнася с консенсус освен в случаите, при които в Конституцията е предвидено друго.

Член 21:

Председател на Европейския съвет

1. Председателят на Европейския съвет се избира от съвета с квалифицирано мнозинство за срок от две години и половина, може веднъж да бъде преизбран. В случай на възпрепятстване или на груба грешка, Европейският съвет може да прекрати председателския мандат следвайки същата процедура.

2. Председателят на Европейския съвет:

- председателства и ръководи работата на Европейския съвет,
- съвместно с председателя на Комисията и на основание на работата на Съвета по общи въпроси осигурява подготовката и последователността на работата на Европейския съвет,
- работи за осигуряване на единството и консенсус в Европейския съвет.
- представя пред Европейския парламент протокол от всяко от заседанията.

Председателят на Европейския съвет осигурява на своето равнище, външното представяне на Съюза по въпросите отнасящи се до общата външна политика и политика за сигурност, без да се накърняват компетентностите на министъра на външните работи на Съюза.

3. Председателят на Европейския съвет не може да бъде носител на национален мандат.

Член 22:

Съвет на министрите

1. Съветът на министрите изпълнява, съвместно с Европейския парламент, законодателна и бюджетна функция, както и функциите по дефиниране на политиките и по съгласуване при условията фиксирани от Конституцията.

2. Съветът на министрите се състои, за всеки един от форматите си, от по един представител на равнище министри, посочен от всяка една държава-членка. Единствено този представител е правоспособен да обвързва държавата-членка, чийто представител е, и да упражнява правото на глас.

3. Съветът на министрите се произнася с квалифицирано мнозинство, освен когато в Конституцията е предвидено друго.

Член 23:

Формати на Съвета на министрите

1. Съветът по законодателството и общите въпроси осигурява последователност в работата на Съвета на министрите.

Когато той действа в качеството на Съвет по общите въпроси, той подготвя заседанията на Европейския съвет и осигурява продължението им заедно с Комисията.

Когато Съветът на министрите действа в качеството на законодателен орган, той заседава и се произнася съвместно с Европейския парламент по отношение на европейските закони и рамкови закони, в съответствие с разпоредбите на Конституцията. Когато той действа в това качество, представителството на всяка от държавите-членки се осигурява от един или двама други представители на равнище министри, чиито компетентности съответствуват на дневния ред на Съвета на министрите.

2. Съветът по външните работи разработва външните политики на Съюза в съответствие със стратегическите насоки, определени от Европейския съвет и осигурява последователност на неговите действия. Той се председателства от министъра на външните работи на Съюза.

3. Европейският съвет приема европейско решение, определящо останалите формати, в рамките на които Съветът на министрите може да заседава.

4. Председателството на всеки от форматите на Съвета на министрите, с изключение на Съвета за външни работи, се поема последователно на ротационен принцип от представителите на всяка държава-членка в Съвета на министрите, за период от един месец до една година. Европейският съвет приема европейско решение установяващо правилата за тази ротация, съобразно с европейското политическо и географско равновесие и с многообразието на държавите-членки.

Член 24:

Квалифицирано мнозинство

1. Когато Европейският съвет или Съветът на министрите се произнасят с квалифицирано мнозинство, то се дефинира като мнозинството от държави-членки, представляващи поне три пети от населението на Съюза.

2. Когато Конституцията не изисква от Европейския съвет или Съвета на министрите да се произнасят по предложение на Комисията, или когато Европейския съвет или Съветът на министрите не се произнасят по инициатива на Министъра на външните работи на Съюза, необходимото квалифицираното мнозинство се дефинира като съставляващо две трети от държавите-членки, представляващи поне три пети от населението на Съюза.

3. Разпоредбите на параграфи 1 и 2 влизат в сила от 1 ноември 2009 г., след провеждането на европейските парламентарни избори, съгласно разпоредбите на член 19.

4. Когато Конституцията предвижда в Част III, че европейските закони и европейските рамкови закони се приемат от Съвета на министрите, съгласно специална законодателна процедура, Европейският съвет може, по собствена инициатива и с единодушие, след минимален срок за проучване от шест месеца, да приеме решение, разрешаващо приемането на тези закони и рамкови закони, съгласно обикновената законодателна процедура. Европейският съвет се произнася, след

консултации с Европейския парламент и получаване на информация от националните парламенти.

Когато Конституцията предвижда в Част III, че Съветът на министрите се произнася с единодушие в дадена област, Европейският съвет може, по собствена инициатива и с единодушие, да приеме европейско решение, разрешаващо на Съвета на министрите да се произнесе с квалифицирано мнозинство в тази област. Всяка инициатива, поета от Европейския съвет на основание настоящата алинея, се предава на националните парламенти поне четири месеца преди вземането на решение.

5. В рамките на Европейския съвет, Председателят и Председателят на Комисията не участвуват в гласуването.

Член 25:

Европейска комисия

1. Европейската комисия насърчава общия европейски интерес и взема инициативи в тази насока. Тя се следи за прилагането на разпоредбите на Конституцията и на разпоредбите, приети от институциите по силата на Конституцията. Тя следи за прилагането на правото на Съюза под контрола на Съда на ЕС. Тя разходва бюджета и ръководи програмите. Тя изпълнява функциите по координация, изпълнение и ръководство, съобразно условията, определени от Конституцията. С изключение на общата външна политика и политика на сигурност, както и на останалите случаи, предвидени от Конституцията, тя осигурява външното представителство на Съюза. Тя поема инициативите за годишното и многогодишното организиране на Съюза с цел да се постигнат междуинституционални споразумения.

2. Законодателен акт на Съюза може да бъде приет единствено по предложение на Комисията, освен когато в Конституцията е предвидено друго. Другите актове се приемат по предложение на Комисията, в случаите когато Конституцията предвижда това.

3. Комисията се състои от Колегиум, съставен от председател, министър на външните работи на Съюза, заместник-председател, както и от тринадесет европейски комисари, избирани на равнопоставен ротационен принцип между държавите-членки. Тази система се определя с европейско решение, прието от Европейския съвет, съгласно следните принципи:

а) държавите-членки се третират на стриктно равна основа по отношение определянето на реда на участие и продължителността на присъствие на националните им представители в Колегиума; в резултат на това, разликата между общия брой мандати на националните представители на две държави-членки не може никога да превишава един мандат;

б) без да се накърнява разпоредбата на точка а), всеки последващ Колегиум е съставен така, че да отразява в задоволителна степен демографското и географско многообразие на всички държави-членки на Съюза.

Председателят на Комисията назначава комисари без право на глас, избирани според същите критерии, както и членовете на Колегиума и представящи всички останали държави-членки.

Тези разпоредби влизат в сила на 1 ноември 2009 г.

4. Комисията изпълнява своите задължения при пълна независимост. При изпълнение на своите задължения европейските комисари и комисарите не търсят, нито приемат инструкции от някое

правителство или от друг орган.

5. Комисията, като Колегиум, е отговорен пред Европейския парламент. Председателят на Комисията е отговорен пред Европейския парламент относно дейността на комисарите. Европейският парламент може да приеме вот на недоверие спрямо Комисията, съгласно условията в член III-243. Ако такъв вот на недоверие бъде приет, европейските комисари и комисарите трябва да колективно да подадат оставка. Комисията продължава да извършва текущите дейности до назначаването на нов Колегиум.

Член 26:

Председател на Европейската комисия

- 1.** Като се вземат предвид изборите за Европейски парламент и след съответни консултации, Европейският съвет, произнасящ се с квалифицирано мнозинство, предлага на Европейския парламент кандидат за длъжността на председател на Комисията. Този кандидат се избира от Европейския парламент с мнозинство от членовете му. Ако този кандидат не получи в своя подкрепа изискваното мнозинство, Европейският съвет предлага на Европейския парламент в срок от един месец нов кандидат, следвайки същата процедура.
- 2.** Всяка заинтересована държава-членка, определена в съответствие с принципа на ротация, изготвя списък от трима души, сред които има представители и на двата пола, които тя счита достатъчно квалифицирани, за да изпълняват функцията на европейски комисар. Определяйки по едно лице от всеки от предложените списъци, избраният председател назначава тринадесетте европейски комисари, избрани заради тяхната компетентност и активност в европейски мащаб, и предоставящи гаранция за своята независимост. Председателят и лицата, определени за членове на Колегиума, в това число и бъдещият министър на външните работи на Съюза, както и лицата посочени за постове на комисари без право на глас, се подлагат колективно, на одобрително гласуване от страна на Европейския парламент. Мандатът на Комисията е пет години.
- 3.** Председателят на Комисията:
  - определя насоките, в рамките на които Комисията изпълнява своята мисия.
  - взема решения за вътрешната ѝ организация, с цел да осигури координацията, ефикасността и колегиалните отношения в нейната дейност.
  - назначава заместник-председатели измежду членовете на Колегиума.Европейските комисари или комисарите следва да подадат оставка, когато председателят поиска това от тях.

Член 27:

Министър на външните работи на Съюза

- 1.** Европейският съвет, като се произнася с квалифицирано мнозинство, със съгласието на председателя на Комисията, назначава министъра на външните работи на Съюза. Той ръководи общата външна политика и политиката на сигурност на Съюза. Европейският съвет има право на прекрати мандата му по същата процедура.
- 2.** Министърът на външните работи на Съюза допринася чрез предложенията си за разработването на общата външна политика, и я привежда в изпълнение, в качеството си на пълномощник на Съвета на министрите. Той се ползува със същите правомощия, що се отнася до общата политика на

сигурност и отбрана.

3. Министърът на външните работи на Съюза е и един от заместник-председателите на Европейската комисия. Той завежда външните отношения и координирането на останалите аспекти от външната дейност на Съюза. Единствено при изпълнение на тези задачи в рамките на Комисията и само за тези си функции, министърът на външните работи на Съюза обвързан от процедурите, регулиращи работата на Комисията.

Член 28:

Съд на ЕС

1. Съдът се състои от Европейски съд на ЕС, Върховен съд и специализирани съдилища. Той осигурява спазването на правото при тълкуването и прилагането на Конституцията.

Държавите-членки установяват средствата за обжалване, необходими за осигуряването на ефективна юридическа защита в областта на правото на Съюза.

2. Европейският съд се състои от един съдия от държава-членка, който се подпомага от генерални адвокати.

Върховният съд се състои поне от един съдия от държава-членка, а броят на съдиите се определя от Устава на Съда.

Съдиите и генералните адвокати на Европейския съд, и съдиите на Върховния съд, избрани измежду личности, предоставящи всички гаранции за независимост и отговарящи на изискваните в член III?260 до III?261 условия, се назначават по общо съгласие на правителствата на държавите-членки за срок от шест години, който може да бъде подновяван.

3. Съдът се произнася:

- по жалби, подадени от някоя от държавите-членки, от едно или няколко физически или юридически лица, съгласно разпоредбите на Част III;
- по преюдициални въпроси, по искане на националните юрисдикции, относно тълкуването на правото на Съюза или относно действителността на актове, приети от институциите;
- в други случаи, предвидени в Конституцията.

**ГЛАВА II
ДРУГИ ИНСТИТУЦИИ И ОРГАНИ**

Член 29:

Европейска централна банка

1. Европейската централна банка и националните централни банки образуват Европейската система на централните банки. Европейската централна банка и централните национални банки на държавите-членки, приели валутата на Съюза, еврото, водят валутната политика на Съюза.

2. Европейската система на централните банки се управлява от органите за вземане на решения на Европейската централна банка. Основната цел на Европейската система на централните банки е поддържането на стабилността на цените. Без да се накърнява целта за стабилност на цените, тя подпомага общите икономически политики в Съюза, за привеждане в изпълнение на целите на Съюза. Тя изпълнява други задачи на централна банка, съгласно разпоредбите на Част III и с

уставите на Европейската система на централните банки и на Европейската централна банка.

3. Европейската централна банка е институция, ползваща се със статута на правен субект. Тя има изключителното право да разрешава емитирането на еврото. Тя е независима при упражняване на своите правомощия и във финансите си. Институциите и органите на Съюза, както и правителствата на държавите-членки се задължават да спазват този принцип.

4. Европейската централна банка предприема необходимите мерки за изпълнение на своите задачи, съгласно разпоредбите на членовете III-77 до III-83 и III-90, и съгласно условията, предвидени в уставите на Европейската система на централните банки и на Европейската централна банка. Съгласно същите тези разпоредби, държавите-членки, които не са въвели еврото, както и централните банки, запазват своите компетентности в областта на монетното дело.

5. В областите, отнасящи се до нейната компетентност, Европейската централна банка бива консултирана относно всеки проект за даден акт на Съюза, както и за всеки проект за регламентация на национално равнище, и може да дава становище.

6. Органите на Европейската централна банка, техният състав и условията на функционирането им, са определени в членове III-84 до III-87, както и в уставите на Европейската система на централните банки и на Европейската централна банка.

Член 30:

Сметна палата

1. Сметната палата е институцията, която осъществява одита.

2. Тя проверява отчетите на всички приходи и разходи на Съюза и осигурява в добро финансово управление.

3. Тя се състои от по един гражданин от всяка държава-членка. Нейните членове изпълняват функциите си при пълна независимост.

Член 31:

Консултативни органи на Съюза

1. Европейският парламент, Съветът на министрите и Комисията се подпомагат от Комитет на регионите и от Икономически и социален комитет, които изпълняват консултативни функции.

2. Комитетът на регионите се състои от представители на регионалните и местни единици, които или притежават изборен мандат в дадена регионална или местна единица, или носят някаква политическа отговорност пред избрана асамблея.

3. Икономическият и социален комитет се състои от представители на организации на работодателите, на трудещите се, както и на други основни съставни части на гражданско общество, в частност в социално-икономическата, гражданската, професионалната и културната област.

4. Членовете на Комитета на регионите и на Икономическия и социален комитет не трябва да бъдат обвързани с никакъв задължителен мандат. Те изпълняват своята длъжност при пълна независимост в общ интерес на Съюза.

5. Правилата относно състава на тези два комитета, определянето на техните членове, техните правомощия и тяхното функциониране са дефинирани в членове III-292 до III-298. Правилата относно състава се преразглеждат редовно от Съвета на министрите по предложение на Комисията, с цел да съответствува на икономическото, социално и демографско развитие на Съюза.

Глава I

ОБЩИ РАЗПОРЕДБИ

Член 32:

Юридически актове на Съюза

1. При упражняване на компетентностите, предоставени му от Конституцията, Съюзът използва като юридически инструменти, в съответствие с разпоредбите на Част III, европейски закони, европейски рамкови закони, европейски регламенти, европейски решения, препоръки и становища.

Европейският закон е законодателен акт с общо приложение. Той е задължителен в своята цялост и се прилага пряко във всички държави-членки.

Европейският рамков закон е законодателен акт, който обвързва по отношение на постигането на даден резултат държавите-членки, до които е адресиран, като оставя на националните власти пълна свобода при избора на формата и средствата за постигане на този резултат.

Европейският регламент е незаконодателен акт с общо приложение при изпълнението на законодателните актове и на някои специфични разпоредби на Конституцията. Той може да е задължителен в своята цялост и да се прилага пряко във всички държави-членки, или да обвързва по отношение на постигането на даден резултат държавите-членки, до които е адресиран, като оставя на националните власти пълна свобода при избора на формата и средствата за постигане на този резултат.

Европейското решение е незаконодателен акт, който е задължителен в своята цялост. Решението, което посочва онези, до които е адресирано, е обвързващо само за тях.

Приетите от институциите препоръки и становища нямат обвързваща сила.

2. Когато Европейският парламент и Съветът на министрите са сезирани с предложение за законодателен акт, те се въздържат да приемат непредвидени в настоящия член актове в дадена област.

Член 33:

Законодателни актове

1. Европейските закони и рамкови закони се приемат, по предложение на Комисията, съвместно от Европейския парламент и от Съвета на министрите, в съответствие с условията на редовната законодателна процедура, посочена в член III-302. Ако тези две институции не постигнат съгласие, въпросният акт не се приема.

В особените случаи, предвидени в член III-165, европейските закони и рамкови закони биха могли да бъдат приети по инициатива на група от няколко държави-членки, в съответствие с член III-302.

2. В особените случаи, предвидени от Конституцията, европейските закони и рамкови закони се

приемат от Европейския парламент, с участието на Съвета на министрите или от Съвета на министрите с участието на Европейския парламент, в съответствие със специални законодателни процедури.

Член 34

Незаконодателни актове

- 1.** Съветът на министрите и Комисията приемат европейски регламенти или европейски решения в случаите, посочени в членове I-35 и I-36, както и в специално предвидените от Конституцията случаи. Европейският съвет приема европейски решения в специално предвидените от Конституцията случаи. Европейската централна банка приема европейски регламенти и европейски решения, когато Конституцията ѝ дава право.
- 2.** Съветът на министрите и Комисията, както и Европейската централна банка, приемат препоръки, когато Конституцията им дава право.

Член 35

Делегирани регламенти

- 1.** Европейските закони или рамкови закони могат да делегират на Комисията правомощието да постановява делегирани регламенти, които допълват или изменят някои несъществени елементи от закона или от рамковия закон.
Целите, съдържанието, приложното поле и продължителността на делегирането изрично се определят в законите и рамковите закони. Делегирането не може да обхваща съществените елементи от дадена област. Те се запазват за европейския закон или рамков закон.
- 2.** Условието за прилагане, на които е предмет делегирането, изрично се определят в законите и рамковите закони. Тези условия могат да се състоят от следните възможности:
  - Европейският парламент или Съветът на министрите могат да решат да оттеглят делегирането,
  - делегираният регламент може да влезе в сила единствено, ако в срок, определен от закона или от рамковия закон, Европейският парламент или Съветът на министрите не направят възражения.За целите на предходната алинея, Европейският парламент се произнася с мнозинство от членовете му, а Съветът на министрите се произнася с квалифицирано мнозинство.

Член 36

Изпълнителни актове

- 1.** Държавите-членки взимат всички мерки на вътрешното право, необходими за привеждане в изпълнение на юридически задължителните актове на Съюза.
- 2.** В случаите, когато са необходими единни условия за прилагане на задължителните актове на Съюза, тези актове биха могли да предоставят на Комисията правомощия по правоприлагане, или в някои специфични и надлежно обосновани случаи, както и в случаите, предвидени в член 39, на Съвета на министрите.
- 3.** Европейският закон установява предварително правилата и главните принципи относно условията за контрол от страна на държавите-членки върху изпълнителните актове на Съюза.
- 4.** Изпълнителните актове на Съюза приемат формата на европейски изпълнителни регламенти или европейски изпълнителни решения.

Член 37

Общи принципи за юридическите актове на Съюза

---

1. Когато Конституцията не предвижда особена разпоредба по този въпрос, институциите решават, съобразно приложимите процедури, кой вид акт трябва да приемат във всеки случай, съгласно принципа за пропорционалност, посочен в член 9.

2. Европейските закони, европейските рамкови закони, европейските регламенти и европейските решения са мотивирани и визират предложенията или становищата, предвидени от Конституцията.

Член 38

Публикуване и влизане в сила

1. Европейските закони и рамкови закони, приети съгласно редовната законодателна процедура, се подписват от председателя на Европейския парламент и от председателя на Съвета на министрите. В останалите случаи, те се подписват от председателя на Европейския парламент или от председателя на Съвета на министрите. Европейските закони и рамкови закони се публикуват в Официалния вестник на Европейския съюз и влизат в сила от датата, която те посочват, или, ако тази дата не е посочена, от двадесетия ден след тяхното публикуване.

2. Европейските регламенти и решения, които не определят до кого са адресирани, или когато са адресирани до всички държави-членки, се подписват от председателя на институцията, която ги е приела, се публикуват в Официалния вестник на Европейския съюз и влизат в сила от датата, която посочват, или, ако тази дата не е посочена, от двадесетия ден след тяхното публикуване.

3. Останалите решения се съобщават на тези, до които са адресирани, и влизат в сила от това уведомление.

Глава II

ОСОБЕНИ РАЗПОРЕДБИ

Член 39:

Особени разпоредби относно изпълнението на общата външна политика и политиката за сигурност

1. Европейският съюз води обща външна политика и политика за сигурност, основаваща се на развитието на взаимната политическа солидарност между държавите-членки, на точното дефиниране на въпросите от общ интерес и постигането не все по-висока степен на сближаване на действията на държавите-членки.

2. Европейският съвет дефинира стратегическите интереси на Съюза и набелязва целите на неговата обща външна политика и политика на сигурност. Съветът на министрите разработва тази политика в рамките на стратегическите насоки, установени от Европейския съвет и съгласно условията на Част III от Конституцията.

3. Европейският съвет и Съветът на министрите приемат необходимите европейски решения.

4. Тази обща външна политика и политика на сигурност се изпълнява от министъра на външните работи на Съюза и от държавите-членки, използвайки както националните средства, така и средствата на Съюза.

5. Държавите-членки съгласуват становищата си в рамките на Европейския съвет и на Съвета на министрите по всички въпроси на външната политика и политиката за сигурност, представляващи общ интерес, с цел да дефинират единен подход. Преди предприемането на каквото и да било действие от международен мащаб или всякакво обвързване, което би могло да засегне интересите

на Съюза, всяка държава-членка се консултира с останалите членове на Европейския съвет или на Съвета на министрите. Държавите-членки допринасят, чрез конвергенцията на техните действия, за отстояването на интересите и принципите на Съюза на международната сцена. Държавите-членки са солидарни помежду си.

6. Европейският парламент бива редовно консултиран относно главните аспекти и основните решения в областта на общата външна политика и политика за сигурност и бива редовно информиран за нейното развитие.

7. В областта на общата външна политика и политика за сигурност, Европейският съвет и Съвета на министрите приемат европейски решения с единодушие, с изключение на случаите предвидени в Част III от Конституцията. Те се произнасят по предложение на някоя от държавите-членки, на министъра на външните работи на Съюза, или на този министър, с подкрепата на Комисията. Европейските закони и рамкови закони се изключват.

8. Европейският съвет би могъл да реши с единодушие Съветът на министрите да се произнесе с квалифицирано мнозинство относно случаи, различни от тези, които са посочени в Част III.

Член 40:

Особени разпоредби относно прилагането на общата политика за сигурност и отбрана

1. Общата политика за сигурност и отбрана е неразделна част от общата външна политика и политиката за сигурност. Тя осигурява на Съюза възможности за оперативност, опирайки се върху цивилни и военни средства. Съюзът може да прибегне до тези средства при изпълнение на мисии извън Съюза, с цел запазването на мира, предотвратяването на конфликти и засилването на международната сигурност, съгласно Хартата на Обединените нации. Изпълнението на тези задачи се извършва чрез средства, предоставени от държавите-членки.

2. Общата политика за сигурност и отбрана включва постепенното дефиниране на една обща политика на отбрана на Съюза. Тя ще доведе до обща отбрана от момента, в който Европейският съвет вземе това решение, произнасяйки се с единодушие. В този случай, той препоръчва на държавите-членки да приемат решение в този смисъл, съгласно техните съответни конституционни уредби.

Политиката на Съюза по смисъла на настоящия член, не накърнява специфичния характер на политиката на сигурност и на отбрана на някои от държавите-членки, тя зачита задълженията, произтичащи от Северноатлантическия договор за някои от държавите-членки, които считат, че тяхната обща отбрана се изпълнява в рамките на Северноатлантическия съюз (НАТО) и е съвместима с общата политика за сигурност и отбрана, приета в тези рамки.

3. Държавите-членки предоставят на разположение на Съюза, с цел привеждане в изпълнение на общата политика за сигурност и отбрана, цивилни и военни сили, които да допринесат за реализиране на целите, дефинирани от Съвета на министрите. Държавите-членки, които сформират помежду си мултинационални сили, могат също да ги предоставят на разположение на общата политика за сигурност и отбрана.

Държавите-членки се задължават постепенно да подобряват военните си потенциали. Учредена е Европейска агенция по въоръжаването, проучванията и военните потенциали, чиято цел е да дефинира операционните нужди, да насърчава необходимите мерки за разрешаването им и да допринася за дефинирането и, при нужда, да приведе в изпълнение всички необходими мерки за засилване на производствената и технологична база в областта на отбраната, да участва в дефинирането на една европейска политика на тези потенциали и въоръжаване, както и да подпомага Съвета на министрите при отчитането на подобряването на военните потенциали.

4. Европейските решения относно привеждането в изпълнение на общата политика за сигурност и отбрана, в това число и решенията отнасящи се до лансирането на дадена мисия, както е посочено в настоящия член, се приемат от Съвета на министрите, произнасящ се с единодушие по предложение на министъра на външните работи на Съюза или на някоя от държавите-членки. Министърът на външните работи би могъл да предложи да се прибегне до използването на националните средства, както и до инструментите на Съюза, ако е нужно, съвместно с Комисията.

5. Съветът на министрите може да повери изпълнението на дадена мисия, в рамките на Съюза, на група от няколко държави-членки с оглед защитата на принципите на Съюза и отстояването на неговите интереси. Изпълнението на тази мисия се ръководи съгласно разпоредбите на член III-211.

6. Държавите-членки, които отговарят на критериите за висок военен потенциал и които са подписали помежду си по-стриктни обвързващи договори в тази област с цел участие в най-отговорните мисии, установяват сътрудничество, структурирано в рамките на Съюза. Това сътрудничество се регулира от разпоредбите на член III-213.

7. До момента, в който Европейският съвет не се е произнесъл съгласно параграф 2 на настоящия член, се установява по-близко сътрудничество в рамките на Съюза в областта на взаимната отбрана. По силата на това сътрудничество, в случай че някоя от държавите участнички в кооперирането стане жертва на въоръжена агресия на собствената си територия, останалите държави участнички ѝ оказват помощ и съдействие с всички средства, с които разполагат, военни и други, съгласно разпоредбите на член 51 от Хартата на Обединените нации. За установяването на по-тясно сътрудничество в областта на взаимната отбрана, държавите-членки участнички в сътрудничеството работят в тясно сътрудничество със Северноатлантическия съюз. Условието на участие и на функциониране, както и процедурите да взимане на решения, специфични за това сътрудничество, фигурират в член III-214.

8. Европейският парламент бива редовно консултиран относно главните аспекти и основни решения на общата политика на сигурност и отбрана, и бива информиран за нейната еволюция.

Член 41:

Особени разпоредби относно развитието на пространство на свобода, сигурност и правосъдие

1. Съюзът представлява пространство на свобода, сигурност и правосъдие:

-
- чрез приемане на европейски закони и рамкови закони, целящи да сближат, доколкото е необходимо, националните законодателства в областите, изброени в Част III;
  - чрез насърчаване на взаимното доверие между компетентните власти на държавите-членки, на основата на взаимното признаване на съдебни и несъдебни решения;
  - чрез оперативно сътрудничество на компетентните власти на държавите-членки, включително полицейските служби, митническите служби и останалите специализирани служби в областта на предотвратяването и разкриването на престъпления.

2. В това пространство на свобода, сигурност и правосъдие, националните парламенти могат да участвуват в механизмите за оценка, предвидени в член III-161 и да участват в политическия контрол на Европол и в оценката на дейността на Евроюст, съгласно членове III-177 и III-174.

3. В областта на полицейското и съдебно сътрудничество по наказателноправни въпроси, държавите-членки имат право на инициатива, съгласно член III-165.

Член 42:

Клауза за солидарност

1. Съюзът и неговите държави-членки действуват съвместно, в дух на солидарност, в случаите когато някоя от държавите-членки стане обект на терористичен акт, на природно или причинено от човек бедствие. Съюзът мобилизира всички средства, с които разполага, в това число и военни средства, предоставени от държавите-членки, с цел:

- a)** - да се предотврати заплахата от терористични актове на територията на държавите-членки;
- да се защитят демократичните институции и цивилното население от евентуален терористичен акт;
- да се съдействува на дадена държава-членка върху нейната територия, по искане на нейните политически власти, в случай на терористично нападение;
- b)** - да се съдействува на дадена държава-членка върху нейната територия, по искане на нейните политически власти, в случай на бедствие.

2. Условието за привеждане в изпълнение на тази разпоредба фигурират в член III-231.

Глава III

ЗАСИЛЕНО СЪТРУДНИЧЕСТВО

Член 43:

Засилено сътрудничество

1. Държавите-членки, които желаят да установят помежду си засилено сътрудничество в рамките на неизключителните компетентности на Съюза, могат да ползват неговите институции и да упражняват тези компетентности, прилагайки съответните разпоредби на Конституцията, в рамките и според условията, предвидени в настоящия член, както и в членове III-322 до III 328.

Засиленото сътрудничество цели да благоприятства осъществяването на целите на Съюза, да защитава неговите интереси и да засилва процеса на интеграцията. Те са открити за всички държави-членки по всяко време съгласно член III-324.

2. Разрешението да се прибегне до засилено сътрудничество се дава от Съвета на министрите

като последна инстанция, когато е било установено, че целите, които са им били поставени, не могат да бъдат постигнати в разумен срок от Съюза като цяло и при условие, че то събира минимум една трета от държавите-членки. Съветът на министрите се произнася съгласно процедурата, предвидена в член III-325.

3. Само представителите на държавите-членки, участващи в засилено сътрудничество, участвуват в приемането на актовете в Съвета на министрите. Независимо от това, всички държави-членки могат да участвуват в разискванията на Съвета на министрите.

Единодушието се образува единствено от гласовете на държавите, участващи в това сътрудничество. Квалифицираното мнозинство се дефинира като мнозинството на гласовете на държави-членки, участващи в сътрудничеството и представляващо най-малко три пети от населението на тези държави. В случаите, когато Конституцията не изисква Съветът на министрите да се произнася по предложение на Комисията, или когато Съветът на министрите не се произнася по инициатива на министъра на външните работи, събраното квалифицирано мнозинство се състои от две трети от държавите-участници в засиленото сътрудничество, представляващи не по-малко от три пети от населението им.

4. Актовете, приети в рамките на засиленото сътрудничество, обвързват единствено държавите-членки, участващи в това сътрудничество. Те не се считат за достижения на правото на ЕС, които следва да бъдат приети от държавите-кандидатки при присъединяване към Съюза.

Член 44:

Принцип на демократично равенство

Във всички свои дейности, Съюзът зачита принципа на равенство между гражданите. Те се ползват от еднакво внимание от страна на институциите на Съюза.

Член 45:

Принцип на демократично представителство

1. Функционирането на Съюза се основава на принципа на демократичното представителство.
2. Гражданите на Съюза се представляват директно на равнище Европейски парламент. Държавите-членки се представляват в Европейския съвет и в Съвета на министрите от своите правителства, които от своя страна носят отговорност пред националните парламенти, избрани от техните граждани.
3. Всеки гражданин има право да участва в демократичния живот на Съюза. Решенията се взимат възможно най-открито и възможно най-близо до гражданите.
4. Политическите партии на европейско равнище допринасят за формирането на едно европейско политическо съзнание и за изразяването на волята на гражданите на Съюза.

Член 46:

Принцип на демократичното участие

1. Институциите на Съюза предоставят чрез подходящи средства на гражданите и на представителните организации възможността да изразят и да обменят публично своите възгледи във всички области от дейността на Съюза.
2. Институциите на Съюза поддържат открит, прозрачен и редовен диалог с представителните организации и с гражданското общество.
3. С цел да осигури единство и прозрачност в дейността на Съюза, Комисията извършва широки консултации със заинтересованите страни.
Комисията може, по искане на най-малко един милион граждани на Съюза, представители на голям брой държави-членки, да бъде приканена да представи подходящо предложение по въпроси, за които гражданите считат, че е необходим юридически акт от страна на Съюза с цел прилагането на настоящата Конституция. Европейският закон определя разпоредбите, относно процедурите и специфичните условия, приети за представянето на такава гражданска инициатива.

Член 47:

Социални партньори и автономен социален диалог

Европейският съюз зачита и насърчава развитието на ролята на социалните партньори на равнището на Съюза, съобразявайки се с многообразието на националните системи; той улеснява диалога между тях при зачитане на тяхната автономност.

Член 48:

Европейски омбудсман

Европейският омбудсман, който се избира от Европейския парламент, получава жалби, които се отнасят до лошо администриране в рамките на институциите, органите и агенциите на Съюза, проучва и докладва по тях. Европейският омбудсман извършва своите функции при пълна

независимост.

Член 49:

Прозрачност в работата на институциите на Съюза

1. С цел да се насърчава доброто управление и да се осигурява участието на гражданското общество, институциите и органите на Съюза работят, ръководейки се във възможно най-голяма степен от принципа на откритост.
2. Европейският парламент заседава публично, както и Съветът на министрите, при обсъждане или приемане на дадено законодателно предложение.
3. Всеки гражданин на Съюза, както и всяко физическо или юридическо лице, което има местожителство или седалище в някоя държава-членка, има право на достъп до документите на институциите и органите на Съюза, под каквато и форма да са издадени те, съгласно условията, предвидени в Част III.
4. Европейският закон установява основните принципи и границите, в които по обществени или лични причини, се осъществява правото на достъп до такъв тип документи.
5. Всяка институция или орган, посочени в параграф 3, определя във вътрешния си правилник особени разпоредби относно достъпа до тези документи, в съответствие с европейския закон, посочен в параграф 4.

Член 50:

Защита на личните данни

1. Всеки има право на защита на данни, които го засягат.
2. Европейският закон определя реда относно закрилата на физическите лица по отношение обработването на личните данни от страна на институциите и органите на Съюза, както и от държавите-членки, при извършване на дейности от приложното поле на правото на Съюза, както и по отношение свободното движение на тези данни. Спазването на тези правила е предмет на контрол от страна на независим орган.

Член 51:

Статут на църквите и на организациите с нерелигиозен характер

1. Съюзът зачита и се отнася без предразсъдъци към статута, с който се ползват, по силата на националното право, църквите и религиозните общества или комуни в държавите-членки.
2. Съюзът зачита, също така, статута на философските и нерелигиозни организации.
3. Като признава тяхната идентичност и специфичен принос, Съюзът поддържа отворен, ясен и редовен диалог с гореспоменатите църкви и организации.

Член 52:

Бюджетни и финансови принципи

1. Всички приходи и разходи на Съюза трябва да бъдат предмет на предвиждания за всяка финансова година и да се записват в бюджета, съгласно разпоредбите на Част III.
2. Приходите и разходите в бюджета трябва да бъдат балансирани.
3. Разходите, записани в бюджета, се разрешават за една финансова година, съгласно европейския закон, посочен в член III-318.
4. Разходите, записани в бюджета, изискват предварително приемане на юридически задължителен акт, който дава правно основание на действието на Съюза и на извършването на разходите, съгласно европейския закон, посочен в член III-318. Този акт би трябвало да се представи под формата на европейски закон, европейски рамков закон, европейски регламент или европейско решение.
5. С оглед осигуряване на бюджетна дисциплина, Съюзът не приема актове, които биха могли да имат значителни отражения върху бюджета, без да предостави гаранция, че това предложение или тази мярка може да бъде финансирана в рамките на собствените средства на Съюза и на многогодишния финансов разчет, посочен в член 54.
6. Бюджетът на Съюза се изпълнява съгласно принципа на добро финансово управление. Държавите-членки и Съюзът си сътрудничат, за да могат да гарантират, че бюджетните кредити ще бъдат използвани съгласно принципите на добро финансово управление.
7. Съюзът и държавите-членки се борят срещу измамата и всяка друга незаконна дейност, накърняваща финансовите интереси на Съюза, съгласно разпоредбите на член III-321.

Член 53:

Средства на Съюза

1. Съюзът осигурява необходимите средства за постигането на неговите цели и за успешното осъществяване на неговата политика.
2. Бюджетът на Съюза, без да се накърняват другите приходи, се финансира изцяло от собствени средства.
3. Европейски закон на Съвета на министрите определя границата на средствата на Съюза и може да установи нови категории средства или да отмени вече съществуваща категория. Този закон влиза в сила единствено след като получи одобрението на държавите-членки, съгласно съответните им конституционни разпоредби. Съветът на министрите се произнася с единодушие, след консултация с Европейския парламент.
4. Европейски закон на Съвета определя регламентирането на средствата на Съюза. Съветът на министрите се произнася след одобрение от страна на Европейския парламент.

Член 54:

Многогодишен финансов разчет

1. Многогодишният финансов разчет цели да осигури ред в движението на разходите на Съюза, в рамките на собствените му средства. Той определя годишните тавани на кредитите, които ще се използват за разходи, разпределени по категории, съгласно разпоредбите на член III-308.
2. Европейски закон на Съвета на министрите фиксира многогодишния финансов разчет. Той се

произнася след одобрение от страна на Европейския парламент, който се произнася с мнозинство от неговите членове.

3. Годишният бюджет на Съюза зачита многогодишния финансов разчет.

4. Съветът на министрите се произнася с единодушие при приемането на първия многогодишен финансов разчет, след влизането в сила на Конституцията.

Член 55:

Бюджет на Съюза

Европейският парламент и Съветът на министрите приемат, по предложение на Комисията и съгласно условията, предвидени в член III-310, европейския закон, който определя годишния бюджет на Съюза.

Член 56:

Съюзът и близкото му обкръжение

1. Съюзът развива със своите съседни държави привилегирвани отношения, с цел установяването на пространство на просперитет и на добри съседски отношения, съгласно принципите на Съюза, и характеризиращо се с близки и мирни отношения на базата на сътрудничеството.
2. С тази цел, Съюзът може да сключва и да привежда в изпълнение специфични споразумения със заинтересованите държави, съгласно разпоредбите на член III-227. Тези договори могат да съдържат взаимни права и задължения, както и възможността за провеждане на съвместни действия. Тяхното привеждане в изпълнение е предмет на периодични консултации.

Член 57:

Критерии за отговаряне на условията и процедура за присъединяване към Съюза

- 1.** Съюзът е отворен към всички европейски държави, които зачитат ценностите, посочени в член 2 и които се обвързват да допринасят за развитието на тези ценности, действайки съвместно.
- 2.** Всяка европейска държава, която желае да стане член на Съюза, може да отправи молбата си до Съвета на министрите. Европейският парламент и националните парламенти на държавите-членки се информират за подадената молба. Съветът на министрите се произнася с единодушие, след консултации с Комисията и след одобрението на Европейския парламент. Условията и модалитетите за приемането се установяват чрез споразумение между държавите-членки и страната-кандидат. Това споразумение подлежи на ратифициране от всички договарящи страни, съгласно съответните им конституционни уредби.

Член 58:

Суспендиране на правата на членство в Съюза

- 1.** Съветът на министрите, произнасящ се с мнозинство на четири пети от членовете си, и по мотивирано предложение на една трета от държавите-членки, на Европейския парламент или на Комисията, и след одобрение от страна на Европейския парламент, може да приеме европейско решение, констатиращо, че съществува явен риск за тежко нарушение от страна на дадена държава-членка на принципите, посочени в член 2. Преди да направи тази констатация, Съветът на министрите изслушва заинтересованата държава-членка и може да ѝ адресира препоръки, като се произнася съгласно същата процедура.

Съветът на министрите проверява редовно дали мотивите, довели да тази констатация, са все още налице.

- 2.** Европейският съвет, произнасяйки се с единодушие по предложение на една трета от държавите-членки или на Комисията, и след одобрение от страна на Европейския парламент, може да приеме европейско решение, констатиращо наличието на тежко и трайно нарушение от страна на дадена държава-членка на принципите, изложени в член 2, след като бъде поканена заинтересованата държава-членка да изложи своето становище по повдигнатия въпрос.

- 3.** Когато констатацията, изложена в параграф 2, е направена, Съветът на министрите, произнасяйки се с квалифицирано мнозинство, може да приеме европейско решение, което да суспендира някои от правата, произтичащи от прилагането на Конституцията, с които се ползува заинтересованата държава-членка, в това число и правото на глас на тази държава-членка в рамките на Съвета на министрите. Съветът на министрите предприема това, съобразявайки се с евентуалните последствия от такова суспендиране по отношение правата и задълженията на физическите и юридическите лица.

Тази държава-членка остава във всички случаи обвързана със задълженията, които произтичат за нея по силата на Конституцията.

- 4.** Съветът на министрите, произнасяйки се с квалифицирано мнозинство, може да приеме

впоследствие европейско решение изменящо или отменящо мерките, взети по параграф 3, за да се отговори на възникнали промени в ситуацията, която го е накарала да наложи тези мерки.

5. За целите на настоящия член, Съветът на министрите се произнася, без да взема под внимание вота на въпросната държава-членка. Въздържалите се измежду присъстващите или представени членове не представляват пречка за приемането на решенията, изложени в параграф 2.

Настоящият параграф е приложим, също така, и при суспендиране на правото на глас, в съответствие с параграф 3.

6. За целите на параграфи 1 и 2, Европейският парламент се произнася с мнозинство от две трети от подадените гласове, представляващи мнозинството от членовете му.

Член 59:

Доброволно оттегляне от Съюза

1. Всяка държава-членка може, съгласно нейните конституционни разпоредби, да реши да се оттегли от Европейския съюз.

2. Държавата-членка, която желае да се оттегли, съобщава намерението си на Европейския съвет, който се сезира от това уведомление. В светлината на насоките на Европейския съвет, Съюзът преговаря и сключва с тази държава споразумение, с което се определят условията за нейното оттегляне, взимайки под внимание рамките на бъдещите отношения на тази държава със Съюза. Това споразумение се сключва от името на Съюза от Съвета на министрите, които се произнася с квалифицирано мнозинство, след одобрение на Европейския парламент.

Представителят на оттеглящата се държава не участва нито в обсъжданията, нито в решенията на Европейския съвет или на Съвета на министрите, които се отнасят до нея.

3. Настоящата Конституция престава да бъде приложима спрямо заинтересованата държава от датата на влизане в сила на споразумението за оттегляне, или, в други случаи, две години след уведомлението, посочено в параграф 2, с изключение на случаите, когато Европейският съвет, в съгласие със заинтересованата държава-членка, реши да продължи този срок.

4. Ако оттеглилата се от Съюза държава поиска да се присъедини отново, нейната молба подлежи на процедурата, изложена в член 57.

Index

Chapter 1 : ПРЕДГОВОР	р. 1
Chapter 2 : ПРЕАМБЮЛ.....	р. 3
Chapter 3 : ЧАСТ I: ДЯЛ I: ОПРЕДЕЛЕНИЕ И ЦЕЛИ НА СЪЮЗА.....	р. 4
Chapter 4 : ДЯЛ II: ОСНОВНИ ПРАВА И ГРАЖДАНСТВО НА СЪЮЗА .	р. 6
Chapter 5 : ДЯЛ III: КОМПЕТЕНТНОСТИ НА СЪЮЗА.....	р. 7
Chapter 6 : ДЯЛ IV: ИНСТИТУЦИИ НА СЪЮЗА	р. 11
Chapter 7 : ДЯЛ V: УПРАЖНЯВАНЕ НА КОМПЕТЕНТНОСТИТЕ НА С..	р. 18
Chapter 8 : ДЯЛ VI: ДЕМОКРАТИЧНОСТ НА СЪЮЗА	р. 25
Chapter 9 : ДЯЛ VII: ФИНАНСИ НА СЪЮЗА	р. 27
Chapter 10 : ДЯЛ VIII: СЪЮЗЪТ И БЛИЗКОТО МУ ОБКРЪЖЕНИЕ.....	р. 29
Chapter 11 : ДЯЛ IX: ЧЛЕНСТВО В СЪЮЗА	р. 30
Съдържание	р. 32